

به نام خدا

سازمان بورس و اوراق بهادار
SECURITIES & EXCHANGE ORGANIZATION

مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی

معرفی شاخص های پایداری داو جونز

(ویرایش دوم، خرداد ۱۳۹۲)

تهیه کننده: میثم دعائی

فهرست مطالب

- ۱- مقدمه ۳
- ۲- شاخصهای پایداری شرکتی داو جونز ۳
- ۳- شاخص جهانی پایداری داو جونز ۴
- ۴- شاخص پایداری داو جونز اروپا و اتحادیه اروپا ۵
- ۵- شاخص پایداری داو جونز آمریکا و آمریکای شمالی ۵
- ۶- شاخص پایداری داو جونز آسیا و اقیانوسیه ۵
- ۷- شاخص پایداری داو جونز کره ۶
- ۸- نحوه ارزیابی ۶
- ۹- تجزیه و تحلیل ذینفعان و رسانه ۸
- ۱۰- جمع بندی ۱۰
- ۱۱- منابع ۱۰

سازمان بورس و اوراق بهادار
پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی
www.rdis.ir

معرفی شاخص‌های پایداری داوجونز

چکیده

پایداری شرکتی، به عنوان مسئولیت‌پذیری شرکت در مقابل آثار عملکردش بر محیط پیرامون تعبیر شده است. بر این اساس برای مشخص نمودن شرکت‌های پایدار و در نظر گرفتن شاخصی برای این شرکت‌ها، گروه مدیریت دارایی‌های پایدار روبکوسام با همکاری شاخص داوجونز، شاخص‌هایی را برای این شرکت‌ها در نظر گرفته است. این گروه با استفاده از معیارهای مختلفی و بر اساس پرسشنامه شرکت‌های پایدار را شناسایی کرده و در شاخص‌های مورد نظر قرار می‌دهد. این شاخص‌ها بر اساس مناطق جغرافیایی جهان به شش عنوان تقسیم می‌شوند. در این مقاله با ارائه جزئیاتی از این شاخص‌ها به روش ارزیابی آن می‌پردازیم.

کلمات کلیدی: شاخص‌های پایداری داوجونز

۱- مقدمه

در گزارش معرفی پایداری شرکتی و ضرورت توجه به آن در بازار سرمایه ایران (ویرایش اول - فروردین ۱۳۹۲)، مفهوم پایداری شرکتی، ریسک پایداری شرکتی، روش‌های ارزیابی پایداری شرکتی، مراحل اجرای پایداری شرکتی و مطالعه موردی بورس مالزی در زمینه پایداری شرکتی تشریح شده است. یکی از نکات مهم بحث پایداری، وجود شاخص‌هایی در این زمینه در بورس‌های مختلف می‌باشد.

هنوز هیچ اجماعی بین محققین در زمینه ساختاری جامع برای ارزیابی مدیریت پایداری (عملکرد پایداری و پایداری شرکتی) ارائه نشده (Singh et al., 2007)، با این حال استانداردهای بین‌المللی و معیارهایی برای گزارش‌دهی پایداری شرکتی طراحی شده است. همچنین شرکت‌های زیادی بر اساس استانداردها و راهنمایی‌های ایزو ۱۴۰۰۰، مسئولیت اجتماعی ۸۰۰۰، ایزو ۲۶۰۰۰، مسئولیت-پذیری ۱۰۰۰، شرکت‌های چندملیتی سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه‌ای^۳، شاخص پایداری شرکتی داوجونز^۴ و شورای جهانی کسب و کار برای توسعه پایدار^۵ گزارش‌های پایداری شرکتی را ارائه می‌دهند (Lee and Farzipoor, 2012). شاخص‌های پایداری شرکتی داوجونز یکی از مهمترین شاخص‌ها در زمینه ارزیابی پایداری شرکتی می‌باشند که در ادامه به توضیح آن می‌پردازیم.

۲- شاخص‌های پایداری شرکتی داوجونز

شاخص‌های پایداری داوجونز در سال ۱۹۹۹ به وجود آمد که گروهی از شاخص‌هایی است برای ارزیابی پایداری از شرکت‌های بزرگ موجود در شاخص داوجونز است. این شاخص‌ها جزء اولین شاخص‌های پایداری در سطح جهان است که مرجعی برای شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران می‌باشد.

-
- 1 - Social Accountability (SA) 8000
 - 2 - Accountability 1000
 - 3 - OECD Multinational Enterprises
 - 4 - Dow Jones Sustainability Index (DJSI) (2008)
 - 5 - World Business Council for Sustainable Development (WBCSD)

شاخص‌های پایداری داو جونز بر اساس تحلیل اقتصادی شرکت، عملکرد اجتماعی و زیست محیطی، ارزیابی موضوعاتی از قبیل حاکمیت شرکتی، مدیریت ریسک، برندسازی، کاهش تغییرات آب و هوایی، استانداردهای زنجیره تأمین و فعالیت کارکنان طراحی شده است. سعی در این است که شرکت‌هایی که معیارهای پایداری و اصول اخلاقی به صورت عمومی و تخصصی صنعتی را رعایت نمی‌کنند طرد شوند.

شاخص‌های پایداری داو جونز شامل گروه شاخص‌هایی است که براساس محیط جغرافیایی به شش شاخص از جمله شاخص جهانی^۶، شاخص اروپا و اتحادیه اروپا^۷، شاخص آمریکا و آمریکای شمالی^۸، شاخص آسیا و اقیانوسیه^۹ و شاخص کره^{۱۰} تقسیم شده است. به علاوه برای شاخص‌های پایداری داو جونز، شرکت‌ها باید براساس برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط زیست بلندمدت-شان، ارزیابی و انتخاب شوند. معیارهای این شاخص‌ها به صورت سالیانه انتخاب می‌شوند و شرکت‌ها باید برنامه‌های پایداری بلندمدت خود را بهبود بخشند تا در شاخص بمانند.

این شاخص‌ها بر اساس دلار آمریکا و یورو با استفاده از فرمول لاسپیرز محاسبه می‌شود. یکی از موارد مهم در شاخص‌های پایداری داو جونز بحث تقسیم‌بندی صنایع است که همانند صنایع مختلف تعریف شده در بورس، مشخص می‌شوند. البته شرکت‌هایی که درآمدشان از الکل، تنباکو، شرط‌بندی و اسلحه بدست می‌آید در این تقسیم‌بندی قرار نمی‌گیرند و لذا در شاخص در نظر گرفته نمی‌شوند.

شاخص‌های پایداری شرکتی داو جونز با همکاری گروه مدیریت دارایی‌های پایدار^{۱۱} محاسبه می‌شوند. گروه مدیریت دارایی‌های پایدار، شرکت سرمایه‌گذاری بین‌المللی با تمرکز بر سرمایه‌گذاری‌های پایدار است. این شرکت در سال ۱۹۹۵ در زوریخ تأسیس شده است. در سال ۱۹۹۹ با همکاری داو جونز، شاخص پایداری داو جونز را ابداع کرد. این شرکت در سال ۲۰۰۶ توسط شرکت روبکو خریداری شد و نام گروه مدیریت دارایی‌های پایدار روبکوسام را بر خود نهاد.

۳- شاخص جهانی پایداری داو جونز

این شاخص در سپتامبر ۱۹۹۹ معرفی شد و ۲۵۰۰ شرکت موجود در شاخص کل بازار سهام جهانی داو جونز^{۱۲} را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. شاخص جهانی پایداری داو جونز شامل ۱۰ درصد از ۲۵۰۰ شرکت برتر از لحاظ اقتصاد، محیط زیست و معیارهای اجتماعی است که حدوداً برابر ۳۰۰ شرکت است.

این شاخص در سال ۱۹۹۹ شکل گرفت و همراه با گروه مدیریت دارایی‌های پایدار، تحلیل‌های پایداری را در مورد هزاران شرکت پیشرو در بازار را ارائه می‌دهد. شاخص جهانی پایداری داو جونز دارای دو زیرمجموعه شاخص جهانی پایداری داو جونز^{۱۳} و

6 - DJSI World Index

7 - DJSI Europe and Eurozone Index

8 - DJSI North America and United States Index

9 - DJSI Asia Pacific Index

10 - DJSI Korea Index

11 - Sustainable Asset Management (RobecoSAM) group-

این گروه روی کارایی زیست محیطی و گزارشگری آن همراه با شاخص‌های صنعتی فعالیت می‌کند

12 - Dow Jones Global Total Stock Market Index (DJGTSMI)

13 - Dow Jones Sustainability Index World 80 (DJSI World 80)

شاخص جهانی پایداری داوجونز ایکس ۸۰^{۱۴} می‌باشد. هر دو برای اولین بار در آگوست ۲۰۰۸ منتشر شده است و عملکرد ۸۰ شرکت بزرگ جهانی را بر اساس پایداری بررسی می‌کنند.

۴- شاخص پایداری داوجونز اروپا و اتحادیه اروپا

این شاخص ۲۰ درصد از ۶۰۰ شرکت بزرگ و برجسته اروپایی را از لحاظ پایداری و بر اساس شاخص کل بازار سهام جهانی داوجونز تحت پوشش قرار می‌دهد. خود این شاخص مشتمل بر سه شاخص تخصصی دیگر است. اولین شاخص، شاخص پایداری داوجونز اتحادیه اروپا^{۱۵} که عملکرد پایداری مالی در منطقه اتحادیه اروپا را ارزیابی می‌کند. دو شاخص دیگر، بنام شاخص پایداری داوجونز اروپا^{۱۶} و شاخص پایداری داوجونز اتحادیه اروپا^{۱۷} می‌باشد. هر دوی این شاخص‌ها در آگوست ۲۰۱۰ رونمایی شدند. این دو شاخص، ۴۰ شرکت پیشرو در اروپا و اتحادیه اروپا را شامل می‌شود و خود بصورت سالیانه و گاهی فصلی مورد بازنگری قرار می‌گیرد.

۵- شاخص پایداری داوجونز آمریکا و آمریکای شمالی

این شاخص شبیه شاخص پایداری داوجونز اروپا است و ۲۰ درصد از ۶۰۰ شرکت بزرگ و برجسته را در منطقه آمریکا و آمریکای شمالی بطور مجزا مورد ارزیابی قرار می‌دهد که در سال ۲۰۰۵ معرفی شدند. این دو شاخص هر کدام دارای زیرمجموعه خاص خود بنام شاخص پایداری داوجونز آمریکای شمالی^{۱۸} و شاخص پایداری داوجونز آمریکا^{۱۹} که پایداری شرکت‌ها را در منطقه آمریکا و آمریکای شمالی شامل می‌شوند.

۶- شاخص پایداری داوجونز آسیا و اقیانوسیه

شاخص پایداری آسیا و اقیانوسیه به همراه زیرمجموعه‌هایش شاخص پایداری آسیا و اقیانوسیه^{۲۰} در ژانویه ۲۰۰۹ معرفی شدند. این شاخص متشکل از ۱۲۲ شرکت به همراه ۲۰ درصد از ۶۰۰ شرکت برتر در بازار توسعه یافته آسیا و اقیانوسیه که از شاخص کل بازار سهام جهانی داوجونز گرفته شده است می‌باشد. زیرمجموعه این شاخص بنام شاخص پایداری آسیا و اقیانوسیه^{۲۱}، تعداد ۴۰ شرکت برتر این منطقه شامل می‌شود.

14 - Dow Jones Sustainability Index World ex US 80 (DJSI World ex US 80)

15 - Dow Jones Sustainability Eurozone Index (DJSI Eurozone)

16 - Dow Jones Sustainability Europe 40 Index (DJSI Europe 40)

17- Dow Jones Sustainability Eurozone 40 Index (DJSI Eurozone 40)

18 - Dow Jones Sustainability North America 40 Index (DJSI North America 40)

19 the Dow Jones Sustainability United States 40 Index (DJSI United States 40)

20 - Dow Jones Sustainability Asia Pacific 40 Index (DJSI Asia Pacific 40)

۷- شاخص پایداری داو جونز کره

این شاخص شامل ۳۰ درصد از ۲۰۰ شرکت بزرگ کره را شامل می‌شود که برای اولین بار در سال ۲۰۰۹ منتشر شد. زیرمجموعه این شاخص، شاخص پایداری داو جونز کره ۲۰^{۱۲} است که شامل ۲۰ شرکت برتر پایدار در آن منطقه می‌باشد. این شاخص بصورت سالیانه و فصلی مورد بازنگری قرار می‌گیرند.

۸- نحوه ارزیابی

مجموعه‌ای از معیارها برای ارزیابی شرایط محیط زیست، اقتصادی و اجتماعی شرکت‌هایی که در شاخص پذیرفته شده‌اند استفاده می‌شود. اطلاعات به صورت سالیانه از پرسشنامه‌های گروه مدیریت دارایی‌های پایدار، اسناد شرکت‌ها، گزارش‌های منتشر شده شرکت و مصاحبه با شرکت‌ها جمع‌آوری می‌شوند. پیشروان صنعت توسط گروه مدیریت دارایی‌های پایدار در شاخص‌های پایداری داو جونز پذیرفته می‌شوند.

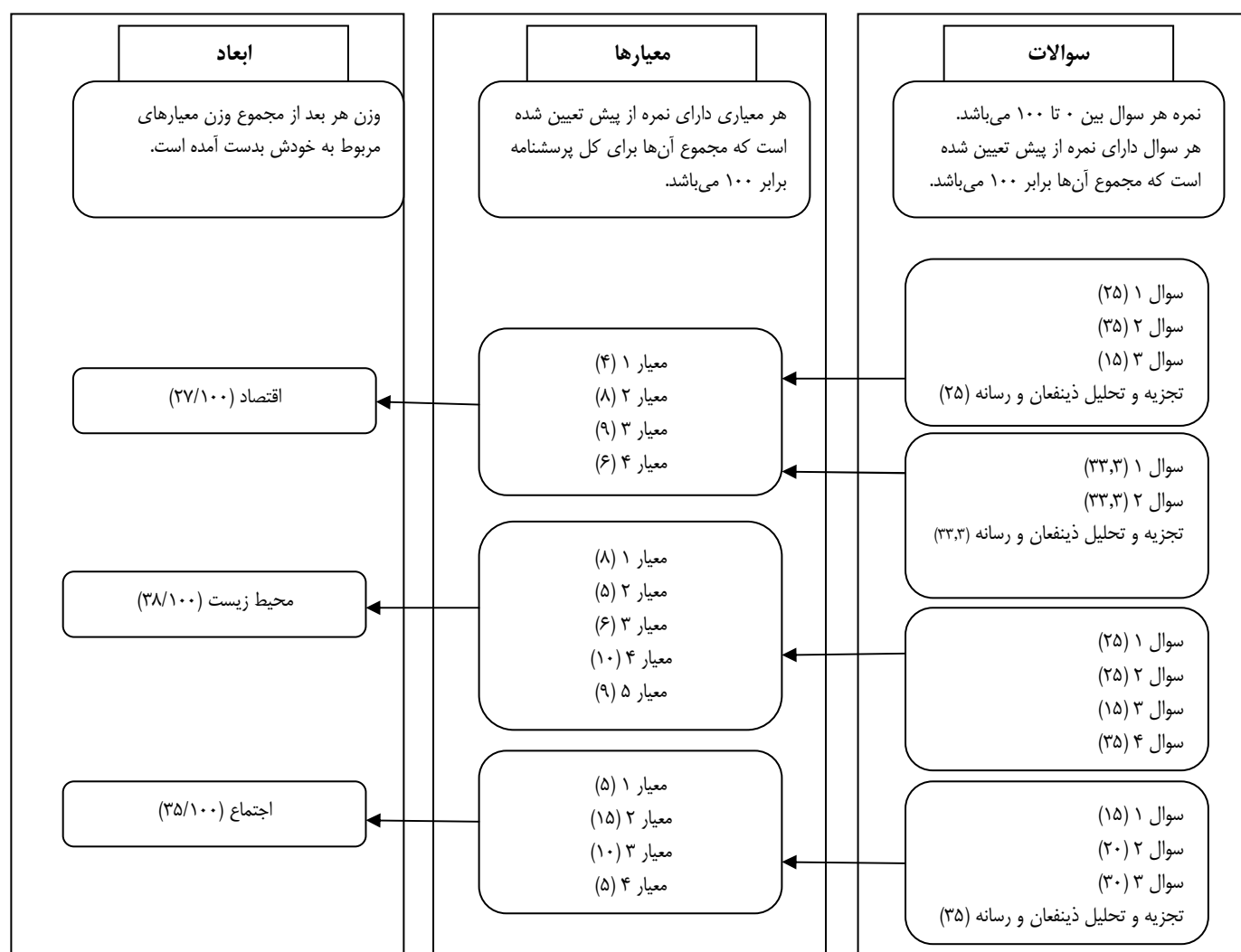
بعد از اینکه شرکتی در این شاخص پذیرفته شد، به صورت روزانه کنترل می‌شود تا در صورت رویت موارد ضدپایداری همچون زیرپاگذاری حقوق بشر و اخراج کارگران، فوراً اقدام شود. این شرکت‌ها از طریق اطلاعات عمومی در دسترس، شامل رسانه‌ها و ارتباط با شرکت کنترل می‌شوند. گروه مدیریت دارایی‌های پایدار، مسئول تصمیم‌گیری در مورد حذف شرکت‌ها از شاخص‌های داو جونز است.

جدول ۱- ابعاد، معیار و وزن مربوط به ارزیابی شرکت‌ها

بعد	معیار	وزن (به درصد)
اقتصادی (۳۳,۳٪)	حاکمیت شرکتی	۶
	مدیریت ریسک و بحران	۶
	کد اخلاقی / ضد فساد و ضد رشوه	۶
	معیارهای ویژه صنعت	بستگی به نوع صنعت دارد
محیط زیست (۳۳,۳٪)	گزارش‌دهی زیست محیطی	۳
	معیارهای ویژه صنعت	بستگی به صنعت دارد
اجتماعی (۳۳,۳٪)	توسعه سرمایه انسانی	۵/۵
	جذب استعداد و نگهداری	۵/۵
	شاخص‌های فعالیت کارگران	۵
	بشر دوستی و مسئولیت اجتماعی شرکت	۳
	گزارش‌دهی اجتماعی	۳
	معیارهای ویژه صنعت	بستگی به صنعت دارد

وزن مربوط به هر یک از ابعاد اقتصادی، محیط زیست و اجتماعی برابر ۳۳,۳ درصد (مجموعه ۱۰۰ درصد) و وزن معیار صنعت برابر ۵۷ درصد و معیار عمومی برابر ۴۳ درصد (مجموعه ۱۰۰ درصد) می‌باشد. ابعاد، معیار و وزن مربوطه برای ارزیابی کلی شرکت‌ها

در سه بعد اقتصادی، محیط زیست و اجتماعی در جدول ۱ آورده شده است. لازم به ذکر است که این اعداد بصورت نمونه آورده شده و بسته به شرایط، قابل تغییر است.

شکل ۱- ساختار ارزیابی پایداری شرکتی (منبع: گزارش شرکت روبکوسام- ۲۰۱۳)

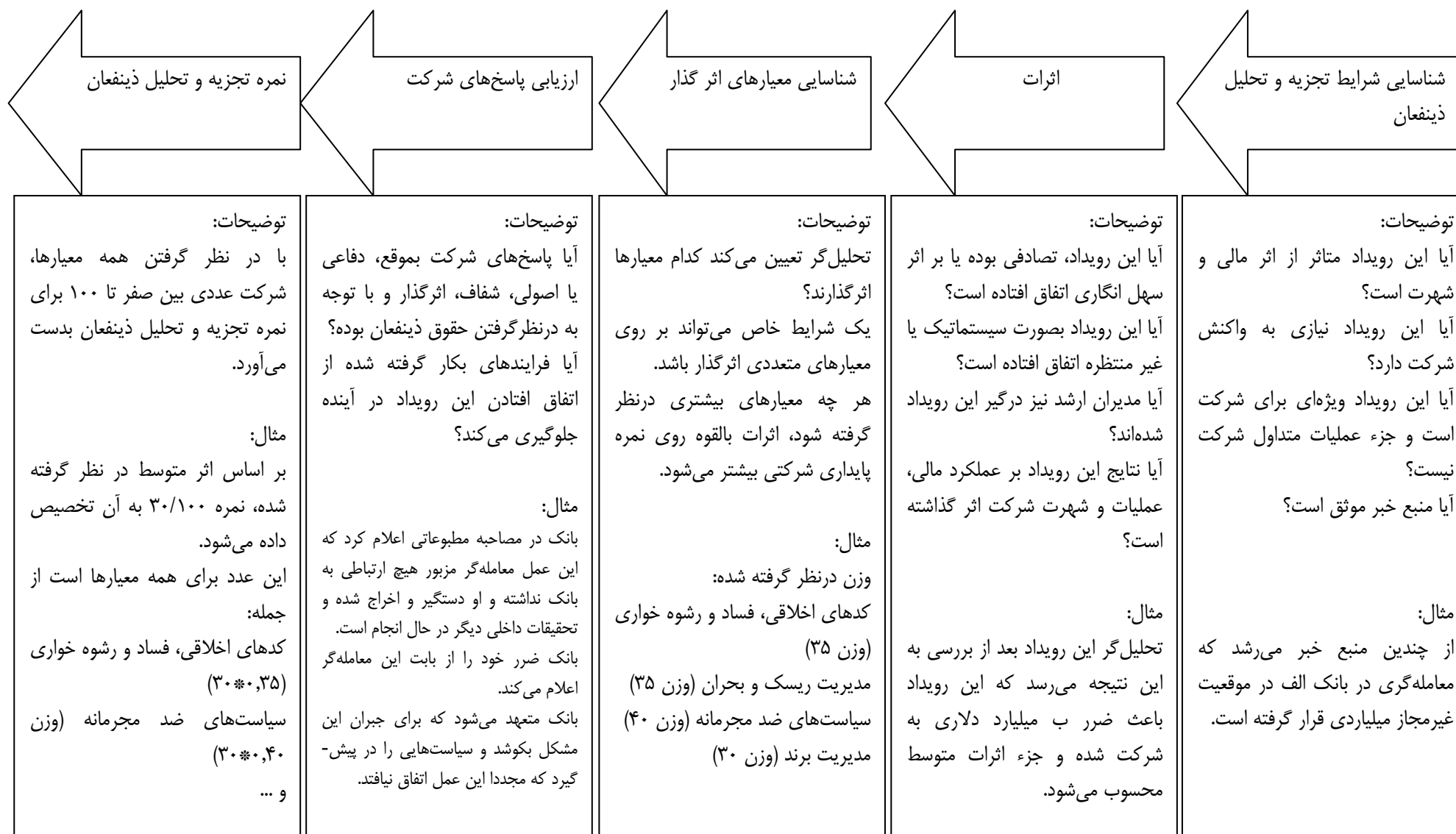
البته هر ساله این معیارها بروز شده و براساس نیازهای جدید طراحی می‌شود مانند ریسک‌های مرتبط با بهبود صنایع آب، مدیریت علامت تجاری، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و مدیریت ریسک و بحران. همانطور که در شکل ۱ دیده می‌شود ساختار کلی ارزیابی پایداری شرکتی ارائه شده است. البته تعداد سوالات، معیارها و مقادیر پیش فرض بستگی به نوع صنعت دارد و قابل تغییر است. هر بعد دارای ۶ تا ۱۰ معیار و هر معیاری دارای ۲ تا ۱۰ سوال می‌باشد که جمعا ۸۰ تا ۱۲۰ سوال با توجه به نوع صنعت دارد. برای هر شرکتی عددی بدست می‌آید که سپس می‌توان آن‌را در میان شرکت‌های هم گروه خود رتبه‌بندی کرد که آیا قابلیت حضور در شاخص را دارد یا خیر. اطلاعاتی که در پرسشنامه ذکر می‌شود با اسناد، مدارک و گزارش‌های مالی شرکت مجددا بررسی می‌شود تا صحت و سقم آن تایید شود. در جدول ۲ یکی از سوالات پرسشنامه، مطرح شده و نمره نهایی آن محاسبه شده است.

جدول ۲- نمونه سوال و نمره مربوط به آن برای ارزیابی پایداری شرکتی

سوال	نگرش شرکت شما برای دسترسی راحت تر دارو در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه چیست؟
نمره	۰-۱۰۰
وزن سوال	۵۰٪
معیار	راهبردهایی برای بهبود دسترسی به دارو و محصولات بهداشتی
وزن معیار	۰,۰۳
بعد	اجتماعی
توضیحات	معمولا بیماران کم درآمد، توان خرید دارو را بدلیل مشکلات مالی ندارند. این مشکل در بیشتر کشورهای در حال توسعه وجود دارد و حتی در کشورهای توسعه یافته هم در حال رشد است. به عنوان معضل اجتماعی باید شرکت های داروسازی راهکارهایی برای این بیماران تدارک ببینند. در آن صورت شرکت، دارای اعتبار خاصی خواهد شد، برند آن معروف می شود و همچنین از نفوذ خاصی در بازار برخوردار می شود.
پاسخ ها	نمرات
ارائه فهرست راهکارها	۰-۱۰۰
ارتباطی به فعالیت شرکت ندارد.	در صورتیکه این سوال ارتباطی به فعالیت شرکت نداشته باشد، نمره این سوال بصورت مساوی به سوالات دیگر از همین بخش توزیع خواهد شد.
بدون پاسخ	۰
فرض کنید که این شرکت نمره ۵۰ را از این سوال گرفته است لذا این عدد ضربدر وزن سوال * وزن معیار (به عنوان مثال ۰,۰۳) خواهد شد و عدد بدست آمده ۰,۷۵ از مجموع کل نمره پایداری منظور خواهد شد.	

۹- تجزیه و تحلیل ذینفعان و رسانه ۲۲

یکی از اجزای ارزیابی پایداری شرکتی، نظارت بر ذینفعان و رسانه است که از طریق سازمان های دولتی و غیردولتی، شرکت های طرف حساب و سازمان های بین المللی، اطلاعاتی در مورد اثر شرکت بر اقتصاد، محیط زیست و اجتماع بدست می آید. فرایند کار در شکل ۲ نمایش داده شده است. در هر بخش توضیحاتی ارائه شده است و مثال کلی آورده شده که فرایند کار تشریح شده است. لازم به ذکر است که عددهای بیان شده بصورت فرضی است و برای هر صنعت قابل تغییر است.

شکل ۲- فرایند اجرایی نمره تجزیه و تحلیل ذینفعان (منبع: گزارش شرکت روبکوسام- ۲۰۱۳)

با توجه به مثال آورده شده در شکل ۲، عدد $30/100$ برای تجزیه و تحلیل ذینفعان و رسانه در نظر گرفته شده است. این عدد در وزن معیار مربوطه با توجه به شکل ۱ ($0,35$) و عدد وزن مربوطه در پرسشنامه ($0,06$) ضرب می‌شود که عدد $0,63$ برای آن بدست می‌آید.

نکته‌ای که در تجزیه و تحلیل ذینفعان و رسانه وجود دارد این است که این معیار بار معنایی خاصی دارد یعنی اگر در طول یک سال هیچ اتفاق خاصی برای شرکت نیافتد، نمره این شرکت ۱۰۰ خواهد بود و هر چه اتفاقات بیشتری و تاثیرگذارتر (منفی) بر ذینفعان گذارد این عدد به صفر نزدیک خواهد شد.

۱۰- جمع‌بندی

بطور خلاصه می‌توان گفت که شاخص‌های پایداری شرکتی داجونز شامل شش شاخص از جمله شاخص جهانی، شاخص اروپا و اتحادیه اروپا، شاخص آمریکا و آمریکای شمالی، شاخص آسیا و اقیانوسیه و شاخص کره است که بر اساس محیط جغرافیایی تقسیم شده‌اند. شرکت‌ها بر اساس برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط زیست بلندمدت‌شان، ارزیابی می‌شوند و در شاخص قرار می‌گیرند که روش ارزیابی توسط پرسشنامه و اطلاعات بدست آمده از شرکت می‌باشد. پرسشنامه این شاخص‌ها در کمیته شاخص سازمان بورس و اوراق بهادار مورد مذاقه قرار خواهد گرفت و در گزارش بعدی بدان اشاره خواهد شد.

۱۱- منابع

1. Singh, R., Murty, H., Gupta, S., Dikshit, A., 2007. Development of Composite Sustainability Performance Index for Steel Industry. *Ecological Indicators* 7 (3), 565–588.
2. Lee, K. H. and Farzipoor Saen, R. F., "Measuring Corporate Sustainability Management: A Data Envelopment Analysis Approach," *International Journal of Production Economics*, Vol.140, No.1, pp.219-226, 2012.
3. Measuring Intangibles ROBECOSAM's Corporate Sustainability Assessment Methodology, 2013.